

Barbaros Mh. Ahlat Sk. Varyap Meridian Sitesi

E1 Blok Kat:23 D:153 Batı Ataşehir / İSTANBUL / TÜRKİYE

Tel: +90.216 510 00 39 – 40 Faks: +90.216 510 00 38

E-mail:ismail@mustafatopaloglu.av.tr

İKLİM KANUNUNUN ETKİLERİ VE MADEN HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Stj. Av. Anıl ÇELTİKÇİ

Stj. Av. Hafsa ALTAŞ

I. Kapsam

9 Temmuz 2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7552 sayılı İklim Kanunu, Türkiye’nin iklim değişikliğiyle mücadele politikalarında dönüm noktası niteliğindedir. Kanun, yeşil büyüme vizyonunu benimseyerek net sıfır emisyon hedefini mevzuata taşıyan ilk kapsamlı düzenleme olarak dikkat çekmektedir. Bu yeni yasal düzenleme ile birlikte, sera gazı emisyonlarının azaltılmasını ve çevre politikalarının sadece çevresel değil aynı zamanda “sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkesi” dikkate alınarak ekonomik ve toplumsal kalkınmayı gözetken bir yapıya evrilmesini amaçlanmaktadır.

Başka bir deyişle İklim Kanunu’nun temel amacı, Türkiye’nin 2053 yılına kadar ulaşmayı taahhüt ettiği net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda sera gazı salımlarını azaltmak ve iklim değişikliğine karşı dirençli bir kalkınma modeli oluşturmaktır. Bu doğrultuda Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), karbon fiyatlandırma mekanizmaları, yeşil finansman araçları ve yerel iklim eylem planları gibi çeşitli araçlar devreye alınmıştır. Kanun, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişileri bu sürecin aktif bileşenleri haline getirmeyi hedeflemekte; bu kanunla getirilen tedbir ve düzenlemelere süresinde uyma yükümlülüğü getirmektedir.

II. İklim Değişikliği ile Mücadele

Türkiye’nin 2025 tarihli İklim Kanunu, iklim değişikliğiyle mücadelede ulusal çabaların temelini oluşturan bir dizi ilkeye dayanmaktadır. Bu ilkeler, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik boyutları da kapsayan bütüncül bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

İklim değişikliği ile mücadeleye ilişkin politikalar, Türkiye’nin uluslararası iklim rejimi içindeki konumuna ve kalkınma düzeyine uygun olarak şekillendirilmiştir. Bu çerçevede, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkesi esas alınmakta; ülkelerin tarihsel emisyon yükleri ve ekonomik kapasiteleri dikkate alınarak adil ve dengeli

bir sorumluluk paylaşımı hedeflenmektedir. Türkiye'nin kalkınma öncelikleri göz önünde bulundurularak geliştirilen iklim politikaları, eşitlik ve iklim adaleti anlayışıyla, özellikle kırılgan ve dezavantajlı grupların korunmasını gözetmektedir. Bilimsel belirsizlikler bulunması halinde dahi, çevre ve toplum sağlığı üzerinde ciddi zarar riski doğurabilecek faaliyetlere karşı önleyici tedbirler alınmasını öngören ihtiyatlılık ilkesi benimsenmektedir.

Ayrıca, iklim değişikliğiyle mücadelenin yalnızca merkezi idarenin değil, tüm kesimlerin ortak çabasıyla yürütülmesi gerektiği anlayışıyla, kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, özel sektörün, sivil toplumun ve bireylerin katılımına açık, şeffaf ve hesap verebilir süreçler öngörülmektedir. İklimle ilgili politikaların sadece çevresel düzlemde değil; enerji, tarım, sanayi, ulaşım gibi tüm sektörlerde entegre biçimde tasarlanması ve uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu olması esas alınmıştır. Karbon yoğun ekonomik faaliyetlerden düşük karbonlu sistemlere geçişin sosyal ve ekonomik etkilerinin adil biçimde yönetilmesi amacıyla, iş gücü, bölgesel kalkınma ve sosyal koruma politikalarıyla uyumlu bir "adil geçiş" yaklaşımı benimsenmiştir. Son olarak, iklim politikalarının sabit ve durağan değil; bilimsel gelişmeler, teknolojik ilerlemeler ve uluslararası yükümlülükler doğrultusunda aşamalı biçimde geliştirilmesini esas alan ilerleme ilkesi kabul edilmiştir.

Bu ilkeler doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, kamu yararı gözetilerek alınacak önlemlere ve düzenlemelere uymakla ve bunları zamanında uygulamakla yükümlüdür. Türkiye'nin Ulusal Katkı Beyanında yer alan net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda, ülkenin kalkınma ihtiyaçları ve özel koşulları da dikkate alınarak gerekli tüm önlemlerin alınması öngörülmektedir.

III. Enerji Sektörü Açısından Değerlendirme

1. Fosil Yakıtlı Santrallerde Dönüşüm Başlangıcı

Enerji sektörü, İklim Kanunu'nun en çok etkilediği alanlardan biridir. Özellikle kömür ve doğal gaz temelli üretim yapan santraller bu alanların başında gelmektedir.

Bu santrallerin zaman içerisinde ETS sistemine dahil edilerek karbon kotası sınırıyla karşı karşıya kalmaları gündeme gelecektir. Bu noktada Karbon kotasını aşan üretim miktarı için karbon kredisi satın alma zorunluluğu doğacak bu da üretim maliyetlerini yükseltecektir. Devam eden süreçte bu tip santrallere sera gazı azaltım planı ve enerji dönüşüm stratejisi sunma zorunluluğu getirilmesi de muhtemeldir.

Örneğin, bir doğal gaz çevrim santrali, enerji verimliliğini artıran yeni teknolojiler kullanmak veya üretim portföyünü yenilenebilir kaynaklarla hibritleştirmek zorunda kalabilecektir.

2. Yenilenebilir Enerjiye Yönelik Teşviklerin Artışı

Kanunla birlikte, güneş, rüzgar, jeotermal ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji yatırımları, finansman ve teşvik mekanizmalarının öncelikli alanları haline gelmiştir:

- "Yeşil yatırım" olarak sınıflandırılan projelere karbon kredisi geliri, vergi indirimi, hibe destekleri sağlanabilecektir.

- Yenilenebilir enerji üreticileri, uluslararası karbon piyasalarına erişim sağlayarak karbon sertifikası ihracı gerçekleştirebilecektir.
- Elektrik depolama, mikro şebekeler ve enerji verimliliği çözümleri desteklenecektir.

3. Sınırdaki Karbon Düzenlemesine Uyum

Avrupa Birliği'nin CBAM (Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması) ile uyumlu şekilde, Türkiye'deki elektrik üreticileri de:

- İhracat ettikleri elektriğin veya elektrikle üretilen ürünlerin gömülü karbonunu beyan etmek zorunda kalacaklardır.
- Karbon yoğunluğu yüksek olan üretim kaynakları uluslararası rekabet gücünü kaybetme riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

Bu durum, özellikle sınır ötesi elektrik ticareti yapan firmalar için düşük karbonlu enerjiye geçişi bir rekabet zorunluluğu haline getirecektir.

4. Elektrik Dağıtım ve İletim Sistemlerinde İklim Uyumlu Planlama

Enerji üretimiyle sınırlı kalmayan İklim Kanunu, dağıtım ve iletim şirketlerine de yükümlülükler getirmektedir:

- Yeni iletim yatırımları için iklim uyum raporu zorunluluğu ile altyapı planlamasında iklim risk analizlerinin dikkate alınması,
- Aşırı hava olaylarına dayanıklı sistemlerin kurulması ve iklim afet senaryolarına göre dayanıklılık planlarının hazırlanması gibi zorunluluklar yürürlüğe girecektir.

IV. Madencilik Sektörü Açısından Değerlendirme

İklim Kanunu'nun maden hukuku bakımından etkileri, doğrudan ve dolaylı biçimlerde kendisini göstermektedir. Öncelikle, ETS kapsamına giren maden işletmeleri sera gazı emisyonu için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan izin almakla yükümlü hale gelmektedir. Bu izin, yalnızca çevresel değil aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin de yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılacaktır. Emisyon verilerinin yıllık bazda izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması gibi teknik süreçler, madencilik sektöründe yeni bir regülasyon alanı doğurmuştur.

İklim Kanunu'nun maden hukuku bakımından etkileri, doğrudan ve dolaylı biçimlerde kendisini göstermektedir. Öncelikle, ETS kapsamına giren maden işletmeleri sera gazı emisyonu için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan izin almakla yükümlü hale gelmektedir. Bu izin, yalnızca çevresel değil aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin de yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılacaktır. Emisyon verilerinin yıllık bazda izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması gibi teknik süreçler, madencilik sektöründe yeni bir regülasyon alanı doğurmuştur.

Öte yandan, İklim Kanunu maden sektörü için bazı fırsatlar da sunmaktadır. Özellikle rehabilite edilmiş maden sahalarının ağaçlandırılması, atık ısı geri kazanımı ve yenilenebilir

enerji entegrasyonu gibi faaliyetler, karbon kredisi üretimine imkân tanıyacak şekilde düzenlenmiştir. Bu sayede maden işletmeleri, gönüllü karbon piyasalarına katılarak hem çevresel hem de ekonomik kazanç sağlayabilecektir. Karbon kredilendirme sistemlerinin gelişimiyle birlikte, sektörde sürdürülebilir uygulamalara geçişin daha cazip hale gelmesi beklenmektedir.

1. ÇED Süreçlerinde Yeni Yükümlülükler

İklim Kanunu ile birlikte çevresel etki değerlendirmesi artık yalnızca doğaya verilen zarar üzerinden değil, iklim üzerindeki etkiler açısından da yeniden şekillenmektedir. Madencilik faaliyetleri, yüksek karbon emisyonu potansiyeli nedeniyle iklim mevzuatının doğrudan hedef alanları arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda:

- ÇED raporlarında sera gazı emisyon envanteri, iklim değişikliğine uyum stratejileri, karbon azaltım planları gibi bölümlerin zorunlu hale gelmesi beklenmektedir.
- Özellikle kömür, demir, nikel ve benzeri enerji yoğun madenlerin işletilmesinde, karbon salımı yüksek olan projelerin riskli yatırım olarak sınıflandırılması ve ÇED olumlu kararının daha zorlaştırılması söz konusu olabilecektir.

2. Ruhsatlandırma ve Faaliyet İzinlerinde İklim Odaklı Revizyon

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) tarafından verilen ruhsat ve işletme izinleri, artık yalnızca rezerv ve üretim planına göre değil, iklim etkileri bakımından da değerlendirilecektir. Bu kapsamda:

- Yeni ruhsat başvurularında iklim etkisi değerlendirme raporlarının sunulması,
- Mevcut işletme izinlerinin, sera gazı azaltım stratejileri sunmaması halinde yenilenmemesi,
- Karbon yoğunluğu yüksek işletmeler için ilave karbon fiyatlandırması veya telafi yükümlülüğü getirilmesi beklenmektedir.

3. Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) Kapsamına Giriş

Kanun kapsamında kurulacak olan ulusal Emisyon Ticaret Sistemi, madencilik faaliyetlerini de kapsayacak şekilde geniş bir yelpazeye hitap etmektedir. Özellikle büyük ölçekli açık ocaklar, cevher zenginleştirme tesisleri ve yer altı işletmeleri:

- Belirli bir emisyon eşiğini aşıyorsa karbon kotası tahsisine tabi tutulacak,
- Kotasını aşan işletmelerin karbon kredisi satın alması gerekecek,
- Emisyon verilerini düzenli olarak izleme, raporlama ve doğrulama (MRV) sistemiyle kayıt altına alma yükümlülüğü doğacaktır.

Bu sistemin uygulanması, madencilik sektöründeki üretim maliyetlerini artırabilecek ve daha az emisyonlu teknolojilere geçişi hızlandırabilecektir.

4. İklim Finansmanı ve Teşvik Mekanizmaları

Yeni Kanun ile birlikte, madencilik yatırımları iklim uyumlu sınıflama (yeşil taksonomi) sistemine göre değerlendirilecektir. Bu sistem uyarınca:

- Sadece “iklime duyarlı” yatırımlar, kamu bankaları ve uluslararası fonlardan finansman alabilecektir.
- Fosil yakıt temelli madencilik projeleri, artık yüksek riskli yatırım kategorisine gireceğinden finansmana erişim zorlaşacaktır.
- Enerji verimliliği yüksek, atık ısı geri kazanımı yapan, karbon yakalama veya arazi rehabilitasyonu projeleri teşvik edilecektir.

5. Yaptırımlar ve Denetim Süreci

İklim Kanunu, iklimle ilgili yükümlülükler uymaması halinde ağır idari yaptırımlar öngörmektedir. Madencilik sektöründe:

- MRV yükümlülüklerini yerine getirmeyen tesislere **5 milyon TL’ye kadar ceza**,
- Emisyon değerlerini gizleyen veya eksik beyan edenlere **ton başına para cezası**,
- Emisyon kotasını aşmasına rağmen karbon kredisi satın almayanlara **faaliyet durdurma** gibi yaptırımlar uygulanabilecektir.

V. Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Kanunun olumlu etkileri arasında çevresel farkındalığın artması, iklim adaletinin kurumsal düzeyde ele alınması ve Avrupa Birliği ile çevresel uyum süreçlerinin hızlanması sayılabilir. Net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda geliştirilen sektörel stratejiler, sanayiden ulaşıma kadar geniş bir alanda düşük karbonlu üretim ve tüketim alışkanlıklarının gelişmesine olanak tanıyacaktır. Ayrıca yeşil finansman, temiz teknolojiler ve sürdürülebilir sermaye piyasası araçlarının teşvik edilmesi ile birlikte, Türkiye ekonomisinin yeşil dönüşüm sürecinde rekabet gücünün artması beklenmektedir.

Ancak İklim Kanunu’nun uygulama süreci bazı yapısal zorlukları da beraberinde getirmektedir. Özellikle yüksek enerji tüketimine sahip sanayi kolları, ETS kapsamında ilave maliyetlerle karşı karşıya kalacaktır. Bu durum küçük ve orta ölçekli işletmeler için finansal sürdürülebilirlik sorunlarına neden olabilir. Ayrıca yerel düzeyde kurulacak iklim koordinasyon kurulları ve il eylem planlarının oluşturulmasında yaşanabilecek teknik kapasite yetersizlikleri, kanunun etkinliğini sınırlandırabilir. Geçiş süreci boyunca ortaya çıkabilecek hukuki ve yönetsel belirsizlikler, özel sektör yatırımlarında çekimserliğe yol açabilecektir.

VI. SONUÇ

İklim Kanunu, Türkiye’nin karbon nötr hedefi doğrultusunda hem madencilik hem de enerji sektörlerinde köklü bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bu dönüşüm yalnızca çevresel yükümlülükler açısından değil, aynı zamanda finansal erişim, ruhsatlandırma, üretim teknolojileri ve uluslararası ticaret boyutlarıyla da sektörleri derinden etkilemektedir.

Sektör aktörleri için artık mesele uyum sağlayıp sağlamama değil ne hızda ve ne düzeyde uyum sağlanacağıdır.

Sonuç olarak, 2025 yılında yürürlüğe giren İklim Kanunu, Türkiye'nin çevresel düzenlemelerinde paradigma değişimini ifade etmektedir. Bu yasal düzenleme, sadece çevre koruma açısından değil, ekonomik kalkınmanın yapısal dönüşümü bakımından da önemlidir. Maden hukuku açısından getirilen yeni yükümlülükler, sektör üzerinde ilave yükler doğursa da, aynı zamanda çevreci projelerle uyumlu yeni yatırım alanları açmaktadır. Bu nedenle, İklim Kanunu'nun başarısı, kamu-özel sektör iş birliğinin niteliğine ve uygulama süreçlerinin adil ve kapsayıcı bir şekilde yürütülmesine bağlı olacaktır.